

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čekovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četr strani Din 500.—, 1/2 strani
Din 250.—, 1/4 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 120.—

Demokracija — državna ideja.

Demokracija je vladanje ali vsaj sovladanje ljudstva. Kot posredna demokracija se udejstvuje tako, da ljudstvo po od sebe izvoljenih organih (zastopnikih) izvršuje državno oblast ali pa samoupravo po občinah, pokrajinah, deželah. Taka oblika vladavine zahteva od državljanov ali članov občine in pokrajine, da svoje pravo vladanja ali samoupravljanja smatrajo v prvi vrsti kot dolžnost in nalogo ter da imajo v svrhu potrebne sposobnosti. Ako je narod država, se mora vsak član naroda, vsak državljan zavedati, da mora pred vsem iskati ne svojo, marveč splošno blaginjo, s katero je tudi njegova zajednena, ter da mora služiti občestvu ali skupnosti v občini, pokrajini in državi. Te zavesti pri mnogih ni bilo ter je ni, zlasti pri takšnih, ki v svojem liberalističnem (svobodomiselnem) življenjskem naziranju stavijo sebe in svojo korist na prvo mesto, druge pa, torej občestvo: občino, deželo, državo, smatrajo samo kot sredstvo za doseg lastnih interesov. Iz tega liberalnega načela se je razvilo neomejeno tekmovalje na gospodarskem in političnem polju. To tekmovalje so politične stranke stopnjevale do take meje, da je nastala strankarska zagrizenost, razcepljenost in razbitost povzročila v nekaterih državah zmedo, ki ograja obstoj demokracije same.

Kot odpor proti takšnim razmeram se je v nekaterih državah izvršila notranja revolucija. Znani nemški državnik železni kancler Bismarck je o revolucijah rekel, da so posledice opustitev in napak merodajnih činiteljev državnega življenja. Napake, odnosno

opustitve, za katere gre po svetovni vojni, sta povzročila liberalizem, ki ga je vpeljalo v evropsko življenje po veliki francoski revoluciji liberalno meščanstvo, in pa socializem, ki se je dvignil na površje kot njegov protivnik, pa je pravzaprav otrok istega duha. V treh velikih državah so notranje revolucije napravile konec demokratični vladavini, in sicer v Italiji (fašizem), v Nemčiji (narodni socializem) in v Rusiji (boljševizem). Mesto demokratične države je vpeljana takozvana avtoritarna država, kar je le olepševalno ime za diktaturo italijanskega in nemškega fašizma ali boljševiškega komunizma.

Zadnji teden pred Binkošti se je sličen prevrat izvršil na Letonskem in v Bolgariji. Letonska je mala baltiška država, ki leži ob Vzhodnem morju med Estonsko na severu in Litvo na jugu. Prebivalcev ima okoli 1.800.000, od katerih je preko 75% Letoncev, ostali pa so Rusi, Poljaki, židje in Nemci (okoli 4%). Vzrok, ki je napočil letonskega ministrskega predsednika Ulmanisa, da je s pomočjo vojske razpustil in ukinil parlament ter vpeljal avtoritarno vladno, je velika zmeda, ki je nastala v parlamentu in vsled tega v državnem življenju. Parlament je bil razdrobljen v veliko število strank in stranic, ki so se bojevale med seboj. Razredni zagrizenosti socialistov in komunistov so se postavile v bran desničarske stranke. Pretilo je obračunanje z orožjem med levico in fašistično desnico, ker sta bili obe dve oboroženi. Socialistično-komunistična levica je že bila izvršila vse priprave za ustanek, kakor je to meseca februarja storila avstrijska socialna demokracija. Zanimivo je, da je nekaj avstrijskih socialističnih Schutzbündlerjev, ki so po ponesrečenem ustanku zbežali iz Avstrije, se pridružilo letonskim socialistom, s katerimi so ob prevratu bili zaprti. Veliko je pripomogla k notranji letonski zmedi tudi nemška manjšina, v kateri je prevladal vsenemški hitlerjevski duh.

V naši sosedni Bolgariji je ves čas od konca svetovne vojne vladala velika strankarska razcepljenost in zaslepljenost, ki je že leta 1923 vodila do notranje-političnega prevrata. Takrat je skupina opozicijskih politikov in članov vojaške zveze strmoglavila kmetsko vladno Stambolijskega, ki je bil ubit. Makedonstvujuči, ki so v veliki meri

sodelovali pri tem prevratu, so jako izdatno vplivali na daljni razvoj razmer v Bolgariji, ker so vihteli svoj bič nad strankami »Narodnega bloka«, ki je imel vladno v rokah. Ker pri vročernosti političnih bojov v Bolgariji ni bilo pričakovati, da bi mogel prejšnji ministrski predsednik Mušanov sestaviti novo parlamentarno vladno, je kralj Boris s pomočjo vojske ukinil ustavo, razpustil parlament ter dal vladno mladi patrijotični organizaciji, ki se po svojem listu imenuje »Zveno«. Predsednik te organizacije Kimon Georgijev, ki se je kot polkovnik v rezervi udeležil leta 1923 upora proti Stambolijskemu, je postal predsednik avtoritarne bolgarske vlade.

Ali so najnovejši pojavi v Letonskem in Bolgariji, kateri so sledili prevratom v Rusiji, Italiji in Nemčiji, dokaz za to, da imajo prav tisti, ki sodijo, da je evropski demokraciji odbila smrtna ura? Iz Letonske in Bolgarije so prišla zadržila, ki zagotavljajo, da notranje politične spremembe nimajo namena ubiti demokracijo, marveč da hočejo demokracijo obraniti. Letonski ministrski predsednik Ulmanis je izjavil, da noče biti ne Mussolini ne Hitler, da je avtoritarni režim samo prehodni, ki hoče potom pametne ustavne reforme izvršiti novo državno ureditev, katera ne bo ljudstva izključevala od sodelovanja. Bolgarski ministrski predsednik Georgijev pa je izpovedal, da hoče po namenu kralja odstraniti, odnosno ozdraviti »gospodarsko, moralno in duhovno krizo«. Pripravlja se preosnova celotnega državnega upravnega ustroja in preosnova parlamenta, ki bo postavljen na stanovsko podlago. Stanovsko organizirano ljudstvo pa bo dobilo v roke oblast nad svojo usodo in usodo države. Tako bi ta dva najnovejša pre-

Novi bolgarski ministrski predsednik
Kimon Georgijev.

Novi poljski ministrski predsednik
Lev Kozlowski.

Za spomladansko zdravljenje

čiščenje krvi in pri slabi prebavi uporabljajte znani **PLANINKA ČAJ BAHOVEC**. Pristen je le, če nosi:

1. zaščitni žig, — 2. ime proizvajalca: Apoteka M. Bahovec, Ljubljana, — 3. paket mora biti vezan in plombiran.

Torej za spomladansko zdravljenje samo pravi:

PLANINKA-ČAJ-BAHOVEC iz Ljubljane.

Reg. pod Sp. br. 76
od 5. 11. 1932

vrata (na Letonskem in v Bolgariji) imela namen, s preureditvijo države pripraviti pot pravi demokraciji.

Zanimivo je tudi mnenje čehoslovaškega državnega predsednika Masaryka o usodi demokracije v Evropi. Predsednik Masaryk je namreč posebnemu čopisniku pariškega lista »Petit Parisien« med drugim rekel to: »Demokracija je še dovolj mlada, saj obstoja šele od prejšnjega stoletja, je pa kljub temu sposobna, da odbija grozeče nevarnosti

in napade. Zakaj naj bi se zrušile poti demokracije že po nekaj desetletjih? Diktature, ki se javljajo povsod, so samo mimogredoče prikazni za take države, ki so opustile monarhično vladavino, ali ki se jim doslej ni posrečilo uveljaviti pravo demokratično vladavino. Dokaz za to je okolnost, da nimajo prave demokratične države, kakor: Češkoslovaška, Francija in Švica prav nobenega hrepenenja po podobnih poskusih.«

IZ RAZNIH DRŽAV

V NAŠI DRŽAVI.

Narodna skupščina bo sklicana meseca junija in bo obravnavala zakon o mestnih občinah.

Trgovska pogodba med našo državo in Bolgarijo je bila podpisana v Beogradu dne 22. maja. Pogodba postane veljavna dne 1. julija letos. Predvidena je za dobo dveh let z enoletnim odpovednim rokom pred iztekom pogodbe. V izrednih slučajih se lahko pogodba odpove tudi 3 mesece naprej.

Kmetijsko ministrstvo bo prejelo posvetovalni odbor, ki bo obstojal iz 15 članov. Devet članov bo imenovanih iz vrst priznanih poljedelcev iz vsake banovine. Nadalje bo v odboru po 1 profesor kmetijsko-gozdarske visoke šole v Beogradu in Zagrebu, 1 profesor živnozdravniške visoke šole, 1 član uprave trgovskih zbornic, 1 član centrale industrijskih zvez in 1 član upravnega odbora Zveze kmetijskih zadrug. Člane posvetovalnega odbora bo imenoval kmetijski minister za dobo 2 let. Naloga odbora bo, dati ministru strokovno mnenje o vseh vprašanjih, ki spadajo v območje kmetijskega ministrstva.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Izredno zasedanje sveta Društva narodov. Dne 30. maja se bo sestal svet Društva narodov k posebnemu zasedanju. Razpravljal bo o sporu med Paragvayem in Bolivijo v Južni Ameriki. Tajništvo Društva narodov se je obrnilo na vse države članice, naj se izjavijo glede prepovedi izvoza orožja in streliva v vojujoče se države. 31 držav je odgovorilo, da pristaja na to prepoved.

Grčija dobi novi volilni zakon z večinskimi sistemom in bodo na podlagi tega v mesecu septembru izvedene nove volitve.

Masaryk je bil 24. maja četrtič izvoljen za predsednika čehoslovaške republike. Proti Masaryku so glasovali fašisti, komunisti in madžaroni. Glasovalo je 281 poslancev in 139 senatorjev. Za Masaryka je bilo oddanih 327 glasov, praznih glasovnic je bilo 53, na

komunističnega kandidata se je glasilo 38 glasovnic. Prvič je bil Masaryk izvoljen za predsednika od revolucionarnega narodnega predstavništva 14. novembra 1918. Na osnovi ustave je bil izvoljen leta 1920 drugič, tretjič 1. 1927 in sedaj četrtič. Predsednik Masaryk je star 84 let.

Smrtno kazen je uvedla nova bolgarska vlada za poneverbe in zlorabe državnega denarja.

Iz nemirne Avstrije. Avstrijske oblasti so izpustile iz koncentracijskega tabora zadnje dni voditelja avstrijskih hitlerjevcev Frauenfelda. Izpuščen je prisegel, da ne bo zapustil avstrijskega ozemlja, pa je že dne 23. maja pobegnil v Nemčijo, kjer prireja predavanja proti Avstriji. V Braunau na Inni so položili v noči hitlerjevci na električni transformator ekrazitno bombo, ki je raznesla transformator in so popokale vsled silne eksplozije vse šipe kopali-

PO SVETU KATOLIŠKEM

Francози proti brezverskim šolam. Državna šola na Francoskem je laična = posvetna, razkristjanjena, brez- in protiverna. To je delo framasonstva, ki je po političnih strankah v parlamentu, katere so prešinjene njegovega duha, začelo v osemdesetih letih preteklega stoletja boj zoper krščansko vzgojo mladine ter je v prvem desetletju sedanjega stoletja doseglo popolno popogonjenje francoske državne šole. Ko je francoski parlament sprejel protikrščanske šolske zakone, je francosko svobodomiselstvo triumfiralo ter si v svojem zmagoslavju razpoloženo obetalo večno vladno in nezlomljivo moč nad francoskim ljudstvom. Naša bo vsa francoska mladina, tako so vzklikali v svojem zmagoslavju framasoni in njim udinjani svobodomislci raznih strank, in zato bo tudi naša bodočnost! Da, njihova je postala mladina, in to je tista, iz koje vrst prihajajo možje, kateri so se v svoji brezmejni sebičnosti in pohlepnosti spajdašili s sle-

šča, ki je v bližini transformatorja Pol ure za tem je uničala druga eksplozija vodovod omenjenega mesta in znaša škoda 75.000 šilingov. — Hitlerjevci iz rajha so razpisali 3000 mark nagrade onemu narodnemu socialistu, ki bo kot prvi razobesil na Dunaju na glavnem vladnem poslopju zastavo s Hitlerjevim kljukastim križem. — Avstrijski podkancler knez Starhemberg se je mudil zadnje dni v Berlinu, kjer se je pogajal s Hitlerjevimi narodnimi socialisti za pomirjenje med Avstrijo ter Nemčijo. V njegovi odsotnosti je bil izvršen atentat na njegov rodbinski grad v Wachsenburgu v Gornji Avstriji. Eksplozija peklenškega stroja je porušila grajsko kapelico. Radi neprestanih nemirov, dinamičnih napadov in dnevno se ponavljajočih drugih zločinov je proglasila Dollfussova vlada 26. maja za celo državo obsedno stanje.

Ponovno preganjanje katoličanov v Mehiki. Guverner severne mehiške države Sonore, Calles mlajši, je odredil zatvoritev vseh cerkva ter je odredil duhovnikom, da morajo v 12 urah zapustiti državo. Ta ukrep utemeljuje s tem, da je duhovščina odgovorna za šolske stavke, ki so izbruhnile kot protest proti nedavno uvedenemu nacionalističnemu pouku. Mnogo katoličanov je pobegnilo v Zedinjene države. Katoličani očitajo guvernerju, da nadaljuje s protiversko politiko svojega očeta generala Callesa, ki je mnogo cerkvenih dostojanstvenikov prisilil, da so zapustili državo.

Streli na diktatorja Rusije Stalina. Dne 23. maja popoldne sta streljala dva dijaka na Stalina v trenutku, ko je stopil v avtomobil. Po poročilu iz Moskve je bil diktator ranjen v prsa, a ne nevarno. Prijeli so oba atentatorja, ki sta dijaka in sinova bivših carskih oficirjev. Zapri so precej oseb. Listom je bilo prepovedano, objaviti poročilo o napadu.

parjem Staviskim. Pa ne vsa! Franciji služi v veliko čast, da stoji ogromen del njene mladine visoko, kar se tiče poštenosti in plemenitosti. To je tisti del, ki je vzgojen krščansko. To je zasluga francoskih staršev, ki so se zavedali ter se zavedajo svojih dolžnosti do Boga in do države, in zato niso hoteli pošiljati svojih otrok v državne šole, marveč so si ustanovili ter vzdržujejo z velikimi žrtvami zasebne krščanske šole. Kljub temu, da državna oblast na vse načine podpira svoje laiške šole, zasebne šole prav lepo napredujejo. Kako oblast vse stori in zapravlja državni denar, da bi otroke odvrnila od zasebnih šol ter jih spravila v državne šole, dokazujejo poročila francoskih listov o številu učiteljev in učencev na teh šolah. V francoski pokrajini Vendée (izgovori Vandé) je 77 državnih ljudskih šol, od katerih ima vsaka povprečno po 2 učenca, vsi drugi so v zasebnih kršč. šolah. V 14 šolah sploh ni nobenega učenca. Število učiteljstva in njegova plača pa je ostala nespremenjena. V pokrajini Ardeche (Ardeš) je 50 državnih šol, ki jih obiskuje povprečno po 5 učencev. V občini Rochepaule (Rošpol) so nameščene 4 učiteljske sile, učenca